

DE ZEUMER

Heemkunde vereniging

1995-3

**MAAS
EN
SWALMDAL**

Beesel/Reuver/Belfeld/Swalmen
Postbus 4643
5953 ZG Reuver

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft de gemeenten Belfeld, Beesel en Swalmen als werkgebied. De vereniging stelt zich tot doel de kennis van en de belangstelling voor het eigen heem te bevorderen en te streven naar het behoud, herstel en bescherming van die waardevolle cultuurelementen die eigen zijn aan het heem.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a. onderzoek van bodem en archieven, het verzamelen en exposeren van streekeigen voorwerpen van geschiedkundige waarde, het houden van lezingen, cursussen, excursies en het publiceren van bevindingen van de leden.

Redaktie: Jan Geerlings
Loe Giesen
Wim Hoezen
Coby Klinkhamer - van den Assem

Redaktie-adres: Paulus Potterstraat 5
5953 JG Reuver

Bezorgers: Beesel:
Jan Geerlings

Swalmen:
Arie de Wit

Reuver:
Lambert Niemans

Belfeld:
Twan Ernst

De Zeumer is het kwartaalblad van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Leden ontvangen dit blad alsmede het jaarboek voor f 32,50 per jaar.

De redaktie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ingezonden stukken. Overdrukken met vermelding van de bron zijn uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming.

Inhoud

Inhoud	1
Van de redactie	2
Jaarprogramma 1995	3
Bestuursmededelingen	4
Zjwaams Laesplenkske	6
Excursie Mayen-Maria Laach-Burg Eltz	8
Juni 1884: 50 Jaar Parochie H. Lambertus	11
Ontbijt onder de veranda	12
De Bevrijding in 1945.	14
Een papieren erfenis (vervolg)	18
Belfeld 100 jaar geleden	20
Tentoonstellingen in de regio	21
Pas verschenen	24
Archeologie	25
Draaksteken in Beesel	29

Van de redactie

Na deze zeer warme zomer, waarin veel activiteiten vertraagd werden uitgevoerd, of helemaal niet, krijgen we gelijk met de frisse winden, die weer worden aangevoerd, ook weer frisse werkzin.

Zo vergaat het de redactie van de Zeumer in ieder geval.

De eerste taak bij de hervatting van de redactie-activiteiten, is het bekijken, wat er aan kopij is binnengekomen voor de eerstvolgende Zeumer.

Het zijn meestal dezelfde nijvere werkbijen, die hun gedachten en ervaringen op papier zetten. Dat levert altijd een blijde herkenning op. Het geeft de Zeumer tenslotte een eigen gezicht. Van 'zomaar een lid' vinden we meestal niets tussen onze paperassen. En we hebben zoveel leden!

Zouden zij nooit iets beleven of ontdekken, of zich verwonderen over wat er zich in onze leef-omgeving afspeelt?

Inspireren wij de lezers wel met onze schrijverij?

Misschien is een **Lezersrubriek** wel kontakt-bevorderend.

Maar zo iets kan niet bestaan zonder reacties op de artikelen, die in de Zeumer verschijnen. De kip en het ei dus.

Wie begint? Een voorzichtig begin: iemand vraagt iets, de redactie of het bestuur antwoordt; een andere lezer weet het beter, of heeft een ander idee, of nog een vraag. Zo kan een balletje aan het rollen gaan. Op zodanige wijze, dat men iedere keer weer nieuwsgierig naar de nieuwe Zeumer grijpt met de gedachte: 'Wie zou er gereageerd hebben? Zal ik het toch ook maar eens doen!'

Wij wachten uw reacties af, en wie weet, misschien is de volgende Zeumer dan weer een vaste rubriek rijker.

Kopij voor de eerstvolgende Zeumer (95-4) s.v.p. inleveren vóór 6 november.

Zeumer 95-4 zal eind december verschijnen.

Jaarprogramma 1995

- 06 Nov. Lezing door P. v. Lier en W. Luys over de huizenbouw in de prehistorie aan de hand van voorbeelden in enkele archeologische parken in België, Frankrijk, Duitsland en Nederland.
- 18 Dec. Verenigingsavond met inbreng van eigen leden, voorafgegaan door een korte lezing door Paul Bloemen over het onderwijs vroeger.

Hoewel de jaarboekredactie inmiddels zover is dat de meeste kopij bij de drukker is, heeft ze (ook tot haar eigen spijt) toch gebruik moeten maken van het voorbehoud dat reeds in de vorige Zeumer werd gemaakt. Dit betekent concreet dat de voor september gehoopte presentatie niet werd gehaald en we eerder moeten denken aan een datum rond december.

Dàt er een jaarboek 1994 komt is zeker. We hopen u zo snel mogelijk precies te kunnen vertellen wanneer.

Daar door omstandigheden de datum van een activiteit wel eens kan wijzigen, wordt u verzocht de infobladen en weekbladen goed te lezen of anders even contact op te nemen met iemand van het bestuur.

Bestuursmededelingen

Heemkunde-avond.

Vorig jaar werd voor de tweede keer een speciale heemkunde-avond gehouden. Dat was een schot in de roos. Velen kwamen die avond met foto's, ansichtkaarten, stamboomgegevens, e.d. aanzetten. Daarom willen we dit jaar deze avond herhalen. Het blijkt namelijk dat veel mensen op diverse heemkundige terreinen actief zijn. Een aantal is dat binnen een werkgroep van de heemkundevereniging, zoals de Werkgroep archeologie of de Werkgroep kruisen en kapellen, een ander deel is dat individueel. Zo verzamelt de één vuurstenen voorwerpen, de ander voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog, bidprentjes of ansichtkaarten. Ook zijn er personen die van gebouwen, voordat ze worden afgebroken, foto's of dia's maken. Om te proberen deze mensen met elkaar in contact te brengen en ook anderen kennis te laten nemen van hun activiteiten, willen we op maandag 18 december een speciale verenigingsavond organiseren. Zo kan die avond een en ander bekeken of geruild worden of kan er informatie over de eigen streek worden opgezocht. Ook kunnen hierdoor nieuwe contacten ontstaan om samen bepaalde zaken aan te pakken.

Verder kunt U allerlei heemkundige informatie verkrijgen, want ook de heemkundevereniging heeft het afgelopen jaar niet stil gezeten. Kortom het kan een heel interessante avond worden. Het spreekt vanzelf dat ook niet-leden van harte welkom zijn. Zij doen wellicht nieuwe ideeën op om op heemkundig gebied bezig te zijn en kunnen wellicht daardoor een bijdrage leveren om zich voor de cultuur-historie van onze streek in te zetten.

De avond wordt gehouden in het verenigingslokaal in het voormalige gebouw van basisschool Den Roover in Reuver. Zoals gewoonlijk zal de ruimte van 20.00 tot 22.30 geopend zijn.

Voorafgaand aan deze bijeenkomst zal van 20.00 tot ca. 20.30 door Paul Bloemen een korte lezing worden verzorgd over het onderwijs vroeger. Door zijn belangstelling voor de geschiedenis van het onderwijs heeft hij een schat aan informatie weten te vergaren. Tevens leidde dit ertoe dat de heemkundevereniging momenteel beschikt over een mooie collectie oude onderwijsmaterialen, waarvan op onderwijstentoonstellingen dankbaar gebruik wordt gemaakt. Deze lezing is voor iedereen gratis toegankelijk.

Bevolkingsregisters gemeente Beesel.

Na enkele jaren van intensief werken achter de computer heeft ons lid Hans Peeters uit Reuver de klus geklaard. Alle gegevens uit de Bevolkingsregisters van de gemeente Beesel uit de periode 1840 - 1930 heeft hij in de computer ingevoerd. Hiervan is een uitdraai gemaakt op achternaam, zodat de heemkundevereniging weer een prachtige aanwinst voor de genealogen erbij heeft gekregen. De drie kloeke delen kunnen in de verenigingsruimte worden ingezien.

Oproep genealogie-cursus.

Het bestuur hoopt binnenkort een nieuwe cursus Genealogie voor **beginners** te kunnen presenteren. Tevens bestaat het voornemen, om in het voorjaar een cursus voor **gevorderden** aan te bieden.

Indien u belangstelling hebt voor een cursus, of misschien wel voor beide cursussen, kunt u zich hiervoor opgeven. In verband met de besprekingen en de vaststelling van de data, liefst zo spoedig mogelijk.

Het bestuur

Zjwaams Laesplenkske

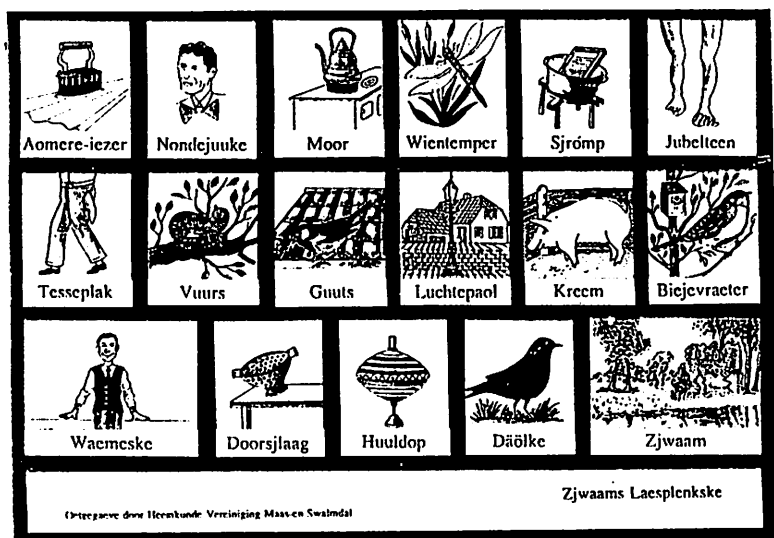
Het is al weer enkele jaren geleden dat de heemkunde-vereniging het "Ruivers Laesplenkske" uitgaf; een voorbeeld dat nadien door vele verenigingen in Limburg werd gevolgd.

De uitgave sprak de mensen aan en het is derhalve niet vreemd dat vanuit Swalmen het verzoek kwam om een lokaal herkenbaar laesplenkske uit te geven.

Een aantal leden in Swalmen heeft de uitdaging aangenomen en na een uitgebreide inventarisatie en aansluitende selectie van woorden is besloten het laesplenkske te gaan samenstellen.

Samensteller Piet Heyman heeft zich bij de keuze van de woorden laten leiden door een tweetal uitgangspunten.

Allereerst heeft hij woorden gekozen die nauwelijks meer gebruikt worden en die typisch zijn voor Swalmen zoals bijvoorbeeld 'guuts' (huismus). Verder is de beginletter van de uitgebeelde woorden gelijk aan de beginletter van het bekende Nederlandse leesplankje met aap, noot, mies,...etc.

Het geheel is fraai uitgevoerd. Op de voorzijde van het houten leesplankje zijn 17 woorden in vier-kleurendruk uitgebeeld. De achterzijde van het plankje is voorzien van een uitgebreide verklaring van de betreffende woorden.

Tijdens de zomervakantie is in besloten kring het eerste exemplaar van het Zjwaams Laesplenkske overhandigd aan dhr. Bart Janssen - wie kent hem niet in Swalmen? - die op knappe wijze de woorden heeft uitgebeeld.

Het laesplenkske is verkrijgbaar bij de Swalmer boek- en kantoorvakhandel. Na 18.00 uur kunt u het ook telefonisch bestellen bij ondergetekende, tel. 0475-502241.

Prijs: f 7,50 voor leden en f 12,50 voor niet-leden.

Henri Smeets

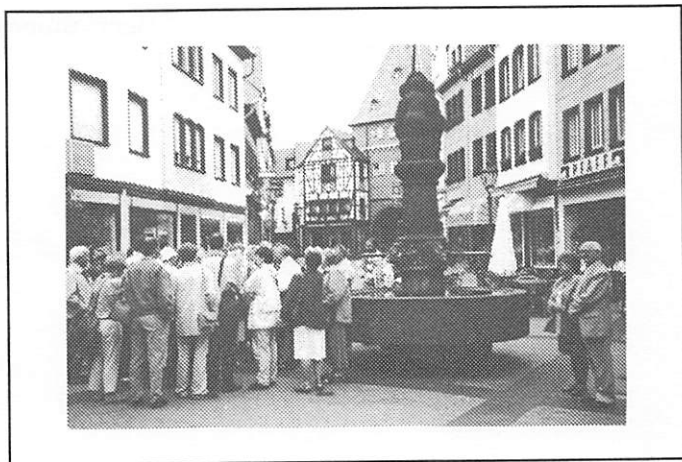
Excursie Mayen-Maria Laach-Burg Eltz

25 juni 1995

Op zondagmorgen, heel vroeg, vertrokken wij met een volgeboekte bus. Hoewel er onderweg een regenbui viel, was het verder de hele dag stralend weer.

Mayen.

Omdat we een kwartier te vroeg voor de koffie in Mayen aankwamen, kregen we als toegift een rondrit om de stad. De stadswandeling onder leiding van een plaatselijke vrouwelijke gids was zeer leerzaam.

Uit de beschrijvingen van de gebouwen bleek uiteindelijk wel, dat er na de oorlog van de oude stad niet veel meer over was. Alles werd echter weer precies nagebouwd en/of geres-taureerd.

De wandeling over de stadswal met de daarbij behorende uit-zichten paste mooi in de rondleiding. Alles werd er letterlijk en figuurlijk overzichtelijk door.

Tijdens de middagpauze bleken veel Duitse restaurants op zondag niet open te zijn, zodat het vooral in de buitenlandse

restaurants goed bezet was. Maar niemand kwam met een lege maag terug in de bus.

Maria Laach.

Het volgende doel was de Benediktijnen Abdij Maria Laach. Deze abdij ligt aan de Laacher See, dat het grootste kratermeer van de Eifel genoemd wordt, doch in werkelijkheid een grondverzakking is.

Het is 2,4 km lang en 1,8 km breed en heeft een oppervlakte van 331 ha en een diepte van 53 meter.

Het is dan ook niet verwonderlijk, dat behalve de abdij ook veel gezinnen op deze mooie dag dit prachtige meer als doel hadden. Het was er dan ook gezellig druk.

Na de Nederlands gesproken film, die 20 minuten duurde, over de in 1093 gestichte abdij, bezochten wij de abdijkerk. Vooral de crypte was een bezoek waard, want dit is het oudste deel van de basilica.

De omgeving van de abdij was ook de moeite waard.

Op het terrein bleek ook een zeer grote kas, waar men de meest mooie planten kon aanschaffen. Men kon er ook verdwalen, want de uitgang was ver verwijderd van de ingang. Iets later dan de bedoeling was, vertrokken we dan ook naar:

Burg Eltz.

Dit werkelijk zeer oude kasteel, dat ook nog echt bewoond wordt gedurende een bepaalde periode per jaar, was het klapstuk van de dag, die op dat moment toch al geslaagd genoemd kon worden. Velen van ons besloten de tocht erheen vanaf de bus te voet te doen. Zelfs dat was al een belevenis, hoewel enigen van ons toen al besloten om de terugtocht per speciaal busje te doen. De rondleiding door het kasteel werd geleid door een Nederlands sprekende gids, een student kunstgeschiedenis, die zichzelf ook zeer in de geschiedenis van het kasteel verdiept had en daardoor een enthousiast verteller.

Dit in de 11e tot 13e eeuw ontstane kasteel, met uitbreidingen in latere tijden, een van de oudste en fraaiste kastelen van Duitsland, is nooit verwoest door een oorlog. Sedert

1150 is het in het bezit van de graven von Eltz. In de 15e eeuw werd Haus Rübenach toegevoegd, waarin een dochter uit dit geslacht ging wonen. Begin 1600 werden om dezelfde reden de Kempenicher huizen gebouwd en woonden er toen drie familietakken in aparte huizen. Omdat er takken uitgestorven zijn, zijn deze huizen nu alle samengevoegd. Doch nog steeds wordt het kasteel bewoond door een nazaat van de graven von Eltz. De burcht telt acht woontorens gegroepeerd rond een binnenhof. Er zijn ongeveer honderd woonruimten. Er zijn prachtige interieurs, maar ook de ridderzaal was de moeite van het bezoeken waard. In de schatkamer zijn prachtige kostbaarheden van de grafelijke familie te bewonderen.

Het is dus niet zo verwonderlijk dat dit kasteel afgebeeld staat op het biljet van 500 DM.

Terugkijkend op een goed samengestelde excursie, keerden we moe, maar voldaan, later dan gepland, weer naar huis terug.

Coby Klinkhamer-van den Assem

Juni 1884: 50 Jaar Parochie H. Lambertus

25 juni 1884 was de parochie van de H. Lambertus te Reuver vijftig jaar zelfstandig. De 'Venloosche Courant' publiceerde destijds hierover het volgende bericht:

'Reuver, 2 juli 1884. De laatste week van juni was voor deze parochie (van den H. Lambertus) eene week van aangename herinnering, van dank-zegging en gebed.

Woensdag 25 juni was het juist 50 jaren geleden, dat Reuver tot zelfstandige parochie verheven werd.

Dien dag toog de wel eerw. heer Wolters, pastoor der parochie, met een zeer groot aantal zijner parochianen naar Sittard ter bedevaart, om voor den troon van Onze Lieve Vrouw van het H. Hart, God te bedanken voor de talloze genaden welke Reuver gedurende die halve eeuw zoo ruimschoots door hare voorspraak ontvangen heeft, en de uitdeelster van Gods gunsten te bidden, de parochie van den H. Lambertus steeds te beschermen.

Tot datzelfde doel werd verleden Zondag de plechtige hoogmis in de schoon versierde kerk opgedragen, waarna met goedkeuring van Z.D.H. den hooggeschatten Bisschop van Roermond een hartelijk 'Te Deum' gezongen werd.

Het dorp was bij deze gelegenheid met vlaggen en wimpels getooid, vreugde en blijdschap was op ieders gelaat te lezen en de armen der parochie verheugden zich in eene ruime bedeeïng van krentenbrood.

In den namiddag had op het marktplein de uitloting plaats der tombola ten voordeele der nog niet voltooide kerk; het eentonige van het uitroepen der prijzen werd zeer lief onderbroken door de heerlijke muziek van het Fanfare gezelschap van Reuver.

Moge Gods zegen, die zoo blijkbaar op de parochie rust, haar steeds bijblijven en in godsdienstzin, vrede en welvaart bewaren'.

Tot zover het verslagje over de viering, nu 111 jaar geleden.

Sjra Vintcent

Ontbijt onder de veranda

In de tijd van onze jeugd was het de gewoonste zaak van de wereld. Vóór aanvang van de lessen op de St. Lambertus-school eerst 's-morgens de mis in de St. Lambertuskerk bijwonen.

Door de onderwijzers werd zelfs goed bijgehouden of men 's-morgens wel of niet in de kerk aanwezig was geweest.

Een tijd lang werd hiervan zelfs een aantekening op het rapport gemaakt.

Omdat verwacht werd dat men "ter communie" ging, was een ontbijt er niet bij. Zonder te eten of te drinken op pad. Men diende nuchter te zijn.

Een aantal boterhammen werden in een papier gedraaid.

Na de mis was er meestal een half uur of drie kwartier tijd om de boterhammen te verorberen.

Nee, niet thuis, maar ergens op straat of op de speelplaats van de school.

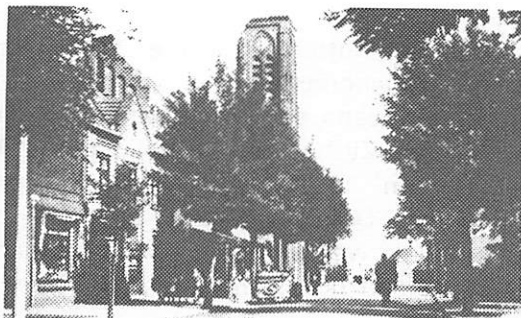
's-Zomers was dit nooit een probleem, maar tijdens de wintermaanden, als het goed koud was en een flink pak sneeuw was gevallen...

Dan diende de veranda van café Cremers aan de Pastoor Vranckenlaan als ontbijtruimte.

Dicht tegen elkaar gedrukt in een hoekje van de veranda had men tenminste een beetje beschutting tegen de kou.

Geen koffie, thee of warme melk bij dit ontbijt.

En als de boterhammen de maag hadden gevuld, dan nog gauw op de klompen enkele rondjes door de straten van Reuver rennen om weer warm te worden. En dan naar school. Dat kunnen wij ons nog goed herinneren...

Links, onder de bomen is nog de veranda van café Cremers te zien. De toren van de St. Lambertuskerk was toen nog niet hersteld van de oorlogsschade. Na geallieerde beschietingen kwam de torenspits op donderdagmiddag 18 januari 1945, 's middags tussen drie en vier uur omlaag.

Sjra Vintcent

De Bevrijding in 1945.

(Uit: kroniek van het H. Hartklooster)

Zoals bekend zal zijn verbleven tijdens de oorlogsjaren weeskinderen van het Theresiagesticht uit Rotterdam in het Reuverse H. Hartklooster.

Na het bombardement op Rotterdam in mei 1940 werden zij in het H. Hartklooster opgenomen.

Vanaf 1942 verbleef eveneens een groep paters Dominicanen in het Reuverse klooster. Zij hadden op last van de Duitsers hun klooster 'Albertinum' in Nijmegen moeten ontruimen. Samen met de zusters Dominicanessen moesten ook de paters Dominicanen en de weeskinderen op 12 februari 1945 evacueren, maar zij vierden ook samen de capitulatie van de Duitse bezetters.

In de kroniek van het H. Hartklooster werd hierover het volgende opgetekend:

'Nooit zal de vroege morgenstond van de 10e mei 1940 uit ons geheugen worden gewist, maar minder nog de late avond van de 4e mei 1945.

Wel verwachtten wij in de maand mei van dat jaar bevrijding en vrede, maar toch was het een grote verrassing, toen op de avond van die 4e mei, tussen half negen en negen uur de tijding kwam: de Duitse bezetting van Nederland heeft gecapituleerd. Nederland is vrij!!! Men sprong op, juichte, jubelde! In een ommezien was de tijding van mond tot mond gegaan. Het Dominicanerplein voor het Reuverse klooster stroomde vol. De Theresia-weeskinderen met oranje strikken in het haar stormden naar buiten. De paters en fraters volgden.

De zusters bleven binnen, maar genoten voor de ramen van het niet weer te geven schouwspel, dat de menigte er bood. Een vreugdevuur werd ontstoken, met de raamsverduisteringen werd het gevoed.

In een keurige rondedans, waarbij zelfs de paters en fraters niet ontbraken, uitte men zijn onbedwingbare blijdschap. Nederland was vrij, na vijf lange jaren van schromelijke onderdrukking was het eindelijk vrij!

Men dacht niet aan de ellende en ontbering die nog moesten komen, men genoot slechts van de verrukkelijke woordklank: **VRIJ!**

Rondedans.

Onze vrijheid moest gevierd worden.

De paters gaven dan ook de volgende avond een keurig declamatorium ten beste en na afloop hiervan werd er door zang en rondedans als nooit te voren, tot laat in de avond, lucht gegeven aan het overstromende bevrijdingsgevoel.

Op zondag 10 mei was de gymzaal van het klooster door de vaardige handen van fraters en paters tot een kunstig versierde bar omgetoverd.

De fraters gaven een revue van verschillende belevenissen uit de oorlogsjaren, die nu, na al het doorstane, niet weinig de lachlust opwekten. In de pauze tracteerde de priorin op limonade en vlaai. Er is vrede, er is rust.

Langzamerhand komt er weer regel en orde in het klooster. Wat is dat van alle kanten beschadigd, gehavend en geplunderd. Overal lekkages.

Voortdurend werkvolk in huis, maar door gebrek aan materiaal gaat het herstel met een slakkengang.

Maar wij zijn weer thuis en overal, ook in het dorp, heerst een opgewekte stemming.

De fröbelschool en de school van het lager onbewijs verkeren in zo'n toestand, dat het nog heel lang kan duren eer zij weer gebruikt kunnen worden.

Toch moet er weer begonnen worden.

De leerschool vond in verschillende zalen en zaaltjes in het dorp een voorlopig onderdak en in de kleedkamer en op het toneel van de gymzaal, terwijl drie klassen van de fröbelschool een verblijf vonden in de mooie grote gymzaal.

Maar 28 mei 1945 kwam daar ook weer verandering in.

De parochiekerk was door de oorlogsschade nog niet te gebruiken.

Na de bevrijding tot 28 mei vonden de H. Diensten op de zolder van de fabriek van Janssen-Willemsen plaats, maar dat

bracht nogal wat bezwaren met zich mee, onder andere voor de ouden van dagen.

Pastoor Viegen kwam vragen of hij de gymzaal enige tijd in gebruik mocht nemen.

Dit kon natuurlijk niet geweigerd worden. Maar het gaf wel weer veranderingen voor de kleuters en de kleine Theresiaan-tjes, die opnieuw moesten verhuizen.

De eerste klas van de fröbelschool met zuster Cypriana verbleef zelfs onder de veranda bij de speelplaats.

Afscheid.

Na vijf jaar in Reuver geëvacueerd te zijn geweest, vertrokken de kinderen van het Theresiagesticht op 27 augustus weer naar Rotterdam.

Op zondag 10 september 1945 had zich een grote menigte op het Dominicanerplein voor het klooster verzameld.

In gevoelens van dankbaarheid werd officieel afscheid genomen van de paters Dominicanen.

De harmonie gaf een paar muziknummers ten gehore, waarop door Reuvers Gemengd Koor, onder leiding van de heer P. Pubben, een viertal liederen op verdienstelijke wijze werden uitgevoerd.

De waarnemend voorzitter van de buurtverenigingen, de heer J. Steeghs, sprak de eerwaarde paters toe en liet al het gepresteerde door de paters de revue paseren.

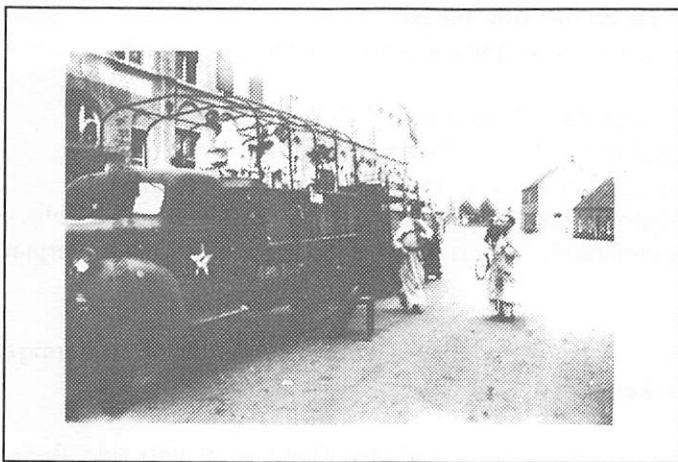
Namens de gehele Reuverse bevolking bood hij een geschenk aan in de vorm van een bedrag van f 2100,-, als blijk van erkentelijkheid. Een duidelijk bewijs van de spontaniteit, waarmee dit bedrag bijeengebracht is.

Namens de paters voerde pater Schaeffer het dankwoord. Met grote waardering en dankbaarheid was Reuver hun tweede vaderland geworden.

Een gastvrij verblijf in Reuver zal steeds in dankbare herinnering blijven. Het rijke geschenk zal worden besteed aan de vervaardiging van een aantal gebrandschilderde ramen in de kapel van het 'Albertinum' in Nijmegen.

Pater Schaeffer besloot met een *'LANG LEVE REUVER EN BEESEL'*

Op 10 september vertrokken de eerste 10 paters naar Nijmegen. Op 13 september verlieten de oudste fraters het Reuverse klooster, terwijl op 18 september pater Schaeffer en de nog achtergebleven fraters en broeders de versierde vrachtwagens beklommen, toegejuicht door de zusters, schoolkinderen en Reuverse bureu.

Met Amerikaanse legertrucks keerden de paters Dominicanen terug naar Nijmegen

Ons klooster was nu weer leeg.

Verschillende lokalen kregen nu weer een andere bestemming. In een voormalige slaapzaal werden Amsterdamse werklieden voor de wederopbouw ondergebracht.

Een andere zaal werd ter beschikking gesteld aan de H.A.R.K. (Hulp Actie Rode Kruis).

De leerschool kreeg vijf lokalen op de begane grond van de voormalige kweekschool en drie lokalen op de eerste verdieping. De bewaarschool mocht gebruik maken van de grote recreatiekamer van de kweekschool'.

Tot zover de kroniek van het H. Hartklooster over de bevrijding en de daarop volgende maanden in 1945.

Sjra Vintcent

Een papieren erfenis (vervolg)

Op de aflevering van 'opsporing verzocht' in de vorige Zeumer kwam geen reactie.

Waren deze heren werkelijk onbekend in deze regio, of speelde de warme zomer ons parten?

Deze keer weer twee geestelijken, nu ten voeten uit.

De makers van deze foto's zijn:

- C. Babeliowsky te Weert (foto links) en
- August Diepenbach te Roermond (foto rechts).

Laatstgenoemde vermeldt zelfs, dat de platen bewaard blijven voor nabestellingen, doch deze mededeling zal wel verjaard zijn.

Wij hopen, dat deze verbleekte foto's toch nog herinneringen wakker maken.

Coby Klinkhamer-van den Assem

Opsporing gezocht

Wie kent deze heren? Indien u het raadsel kunt oplossen, dan graag uw ideeën hierover naar:

Coby Klinkhamer-van den Assem, Paulus Potterstraat 5,
5953 JG Reuver, tel. 077-4742277

Belfeld 100 jaar geleden

J U L I

Zangvereniging Concordia (25 leden, dirigent Jos. Moonen) neemt op 14 juli deel aan het muziekfeest georganiseerd door Gesangverein Concordia Straelen. Hier ontvangt men een herinneringsmedaille.

Op 28 juli verleent de vereniging medewerking aan het muziekfeest t.g.v. het 40-jarig bestaan van het Fanfare Gezelschap te Venlo en wel met: Gesang der Freunde (Ambr. Thomas) en Neerlands taal (Aug. Stille).

* * *

Verkiezingen gemeenteraad: gekozen J.J. Jacobs (in de vacature ontstaan door het vertrek van J. Hoeijmakers), terwijl A.A. Hommen en J.B. Benders herkozen worden.

A U G U S T U S

Bij timmerman Jos. Wienforth worden 2 bekwame timmermansknechten voor vast werk gevraagd.

S E P T E M B E R

Belfeld kent 3 fabrieken die elk één stoomtuig in gebruik hebben: de cichoreifabriek van Gerard L. Thomassen (7 pk) en de pannenfabrieken van Houben & Steegh (22 pk) en Janssen & Dings (10 pk).

Wim Hoezen

Tentoonstellingen in de regio

De familie SECUNDUS, gezinsleven in de Romeinse tijd.
Thermenmuseum, Heerlen, 8 juli t/m 19 november 1995.

In deze expositie laat een gezin van vijf personen zien, elk in een eigen omgeving. Gajus Julius Secundus (46 jaar) en zijn vrouw Amaka Secundina (36 jaar) leven met hun drie kinderen rond 115 na Christus in een luxe villa in de omgeving van het oude Coriovallum (Heerlen). We zien de stoffenwinkel van Gajus en kunnen een kijkje nemen in het comfortabele huis waar Amaka haar handen vol heeft aan het huishouden en de zorg over haar jongste zoontje Marcus. Haar ander kinderen zijn Gajus Julius Trajanus (17 jaar) en Julia Secundia (10 jaar). Gajus junior zal binnenkort naar Keulen gaan, zodat zijn zusje Julia voortaan alleen de weg naar school moeten maken.

De tentoonstelling probeert vooral duidelijk te maken hoe weinig er eigenlijk in bijna tweeduizend jaar is veranderd binnen een gezin. Voor de expositie is gebruik gemaakt van materiaal uit de eigen collectie van het Thermenmuseum, aangevuld met bruiklenen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden en het Provinciaal Museum Kam te Nijmegen.

Openingstijden: di-vr 10.00-17.00 uur, za-zo en feestdagen 14.00-17.00 uur. Maandag gesloten.

De bruisende geschiedenis van bier.

Limburgs Museum Venlo, 26 augustus 1995 t/m 7 januari 1996.

In jaarboek 10 verscheen een artikel over de rol van wijn in onze contreien. Zeker zo belangrijk was vroeger een andere vervanging van water: bier. De bierbrouwers in onze omgeving waren vroeger geziene en invloedrijke dorpsgenoten. In Swalmen was het brouwrecht vroeger eeuwenlang voorbehouden aan de eigenaren van de heerlijkheid Swalmen en Asselt, reden waarom de Roermondse brouwers het vaker dan eens met hen aan de stok hadden. Hoe gewaardeerd het plaatselijk brouwsel in Beesel was, blijkt o.a. uit het reisverslag van dominee Craandijk op het eind van de vorige eeuw. Langs paden van archeologie, archiefonderzoek en cultuurschiedenis maakt de bezoeker een ontdekkingsreis in de tijd. Twee op ware grootte nagebouwde brouwerijen, een uit de 13de en een uit de 15e eeuw, geven een goed beeld van de brouwmethoden in de middeleeuwen. Behalve aan produktie besteedt de tentoonstelling ook aandacht aan de consumptie van het gerstenat. Dat een bezoek aan de tentoonstelling zeker geen droge kost betekent, blijkt ook uit de gratis consumptie die u op vertoon van het entreebewijs wordt aangeboden.

Openingstijden: di-vr 10.00-1630 uur, za-zo en 26 december 14.00-17.00 uur. Maandagen, 25 december en 1 januari gesloten.

Willibrord en het Begin van Nederland.

*Museum Catharijneconvent, Utrecht, 18 november 1995 t/m
28 januari 1996.*

Op 21 november 1995 is het 1300 jaar geleden dat Willibrord in de St. Pieter te Rome door de paus tot aartsbisschop van de Friezen werd gewijd. Hij kreeg de opdracht hen tot het christendom te bekeren. 'Met enige stoutmoedigheid', zoals de samenstellers van expositie het noemen, werd zo vanuit het voormalig romeinse castellum Traiectum de basis gelegd voor wat later zou uitgroeien tot de noordelijke Nederlanden.

Beginnend bij de romeinse resten op het Utrechtse Domplein wordt op de tentoonstelling een tocht gemaakt langs een keur van meer dan duizend jaar oude voorwerpen, die de bezoeker een indruk geven van de vroegste culturele, religieuze, sociale en politieke ontwikkelingen in ons land en in het bijzonder in Utrecht. Vroegmiddeleeuwse kunstvoorwerpen die maar zelden bijeen te zien zijn, zoals goudschatten, grafgiften van Friezen en Franken, reliekschrijnen, kostbare handschriften en liturgische voorwerpen die toebehoord hebben aan Willibrord en zijn tijdgenoten, afkomstig uit schatkamers, musea en bibiotheken uit geheel Europa, zij in Utrecht bijeen gebracht. In een aparte afdeling wordt aandacht besteed aan de kerken die Willibrord in Utrecht stichtte.

Openingstijden: di-vr 10.00-17.00 uur, za-zo en 1e-2e kerstdag 11.00-17.00 uur. Maandag gesloten.

Pas verschenen

Van G. Geraedts, lid van onze vereniging, verscheen onlangs het boekje *De Bokkerijdersbenden, realiteit of waandenkbeeld?*

Dit 28 bladzijden tellende boekje werd voor een deel al eerder gepubliceerd in het Historisch Tijdschrift voor Oostelijk Zuid-Limburg (1994 nr. 1).

Te bestellen door overmaking van f 6,40 op postgirorekening 1053741 t.n.v. W. Geraedts te Roermond.

In het derde jaarboek van de stichting Rura, *Spiegel van Roermond*, komen wederom diverse aspecten van de Roermondse geschiedenis aan de orde, zoals:

- Roermond in de Tweede Wereldoorlog
- het 100-jarig bestaan van de Kapel in 't Zand
- de bouw van de Maasbrug
- Antoinette Cuijpers-Alberdingk Thijm
- architect Frans Dupont
- keramist Ton van de Rotten

Het boek telt 138 bladzijden en is te bestellen door overmaking van f 25,- op rekening 131204912 of postgirorekening 3894658 t.n.v. Rura te Roermond, waarbij u dan tevens donateur van de stichting Rura bent.

Spoed is echter wel geboden want het jaarboek is al bijna uitverkocht.

Archeologie

Glazen armbandfragmenten uit de IJzertijd.

Van een drietal bekende terreinen in Beesel (reeds eerder werden hiervan vondsten in de Zeumer beschreven) kwamen weer de nodige fragmenten van glazen armbanden.

Allereerst een fragment van een kobaltblauwe 5-ribbige armband (inv. nr. 38/144) met een lengte van 25 mm, breedte van 13 mm en een grootste dikte van 5 mm. Vanwege het aantal ribben en het feit dat deze niet met glaspasta versierd is, kan deze tot het type Haevernick 7a worden gerekend (alle onversierde 5 en 7-ribbige armbandfragmenten behoren tot dit type). Dit is ook het type en de kleur die in deze regio het meeste voorkomt.

Een ander fragment (inv. nr. 24/286) betreft eveneens een kobaltblauw armbandfragment en wel van een 7-ribbige armband (1 rib waarschijnlijk gebroken). De ribben zijn allemaal even breed en daarom kan deze gerekend worden tot type Haevernick 7c.

Een derde fragment (inv. nr. 24/285) betreft een fragment van een purperen glazen armband en wel een 3-ribbige met een lengte van 16 mm, een breedte van 10 mm en een grootste dikte van 5 mm. Dit exemplaar is het eerste van dit type dat in de gemeente Beesel gevonden is. Het fragment behoort, vanwege het feit dat het drie even brede ribben heeft, tot het type Haevernick 6c.

Een vierde fragment (inv. nr. 24/314) kan wellicht eveneens tot dit type worden gerekend. Derhalve een leuke vondst. Al deze fragmenten kunnen in het eind van de IJzertijd (La Tène) worden gedateerd.

In deze omgeving zijn reeds tientallen fragmenten gevonden. Een en ander kan men uitvoerig nalezen in jaarboek 12. Enkele gevonden wand- en randfragmenten van een kom en beker met lijn- en groeflijnversiering sluiten qua datering hierop keurig aan en kunnen op een nederzetting uit de IJzertijd in deze omgeving wijzen.

In dit verband is de vondst (inv. nr. 38/131) van een brokje gesmolten lichtblauw glas (slak) interessant. Het voorkomen van meerdere slakresten, dit is al de tweede vondst in dit gebied, zou wel eens op een produktiewerkplaats kunnen wijzen. Iets wat tot nu toe op weinig plaatsen in Nederland kan worden aangetoond. Bovendien werden onlangs op een van deze akkers onder vondstnr. 31/259 en 31/248 twee zilveren Keltische munten gevonden. Het type is nog niet bekend en maakt nog onderdeel uit van studie binnen het Munt en Penningkabinet. Voorzijde: vermoedelijk hoofd naar rechts met grote hoofdtooi. Keerzijde: stilistisch steigerend paard naar links. Waarschijnlijk moeten we denken aan het Rijn/Donaugebied en dan met name aan het gebied van Bohemen dat in de Keltische tijd bewoond werd door de Boii.

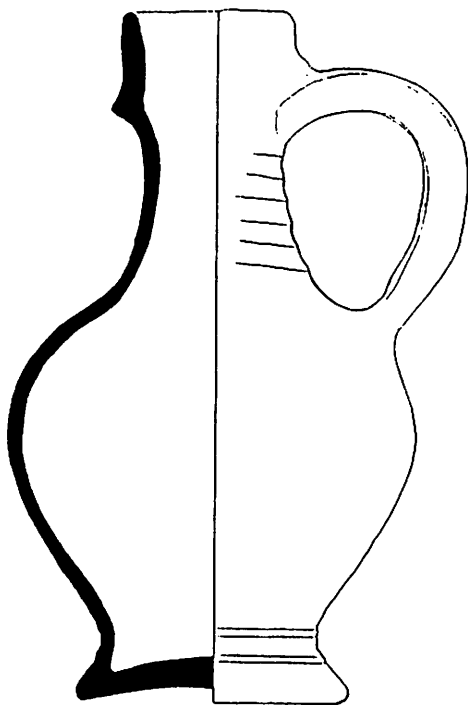
Vondst steengoed kruikje in Reuver.

Op 10 mei 1940 werd, vanwege de inval van de Duitse troepen, achter de woning van Dré Teunissen-Smits aan de Rijksweg in Reuver een schuilkelder gemaakt. Bij het graafwerk kwam een steengoed kruikje tevoorschijn. Volgens mondelinge informatie van mevrouw H.S.M. Teunissen uit Gulpen zou zich, toen de vondst gedaan werd, in het kruikje paardehaar bevonden hebben. Naast het kruikje lag nog een geraamte van een paard. De kop van het paard zou voor lesdoeleinden naar het Bisschoppelijk College in Roermond zijn gegaan. Voor zover bekend had de familie Teunissen hier nooit een paard begraven en men vermoedde hier te doen te hebben met een begraafing "uit de tijd van Napoleon". Onlangs werd dit kruikje aan de heemkundevereniging geschonken, zodat we er een beschrijving van kunnen geven.

Beschrijving kruikje.

Het kruikje is geheel compleet. Uit een om het kruikje lopende breuklijn is af te leiden dat het kruikje blijkbaar al eens gebroken moet zijn geweest, waarna het op ondeskundige wijze met cement in elkaar werd gezet. Gezien het verloop van het

breukvlak en een kleine opening in de wand is deze beschadiging mogelijk veroorzaakt doordat men er bij het graafwerk met een schop op gestoten is. De cement moest bij de restauratie (E. Zeetsen) eerst worden opgelost, waarna de scherven konden worden schoongemaakt en het kruikje opnieuw geplakt werd.

Het oppervlak van het kruikje heeft een grijze kleur en is bedekt met een laag zoutglazuur. De hoogte van het kruikje bedraagt 20,7 cm, de grootste breedte 12 cm. Op de hals zijn nog duidelijk schuin oplopende draairingen te zien.

Het betreft een kruikje uit steengoed dat in het produktiecentrum Raeren (B) tussen 1550 en 1600 gemaakt moet zijn.

In het kruikje bevonden zich overigens aangekoekte resten van kogeltjes uit een kogellager, die blijkbaar na de vondst in

het kruikje bewaard werden.

Gezien de mededeling van mevr. Teunissen lijkt het erop alsof in de nabijheid van het kruikje een paard werd begraven. Hiervan werd namelijk het skelet teruggevonden. Het één heeft naar mijn idee niets met het ander te maken en een mogelijk verband berust op louter toeval; ook al zijn er uit de archeologie voorbeelden van begravingen van paarden, o.a. in een grafveld, bekend. Zo weten we dat in de vroege middeleeuwen krijgers samen met hun paard, wapens en gebruiksvoorwerpen begraven werden. Dit was ondermeer het geval bij enkele graven in een Merovingisch grafveld bij Swalmen.

Verder is bekend dat de zich in veengrond bevindende zuren lichamen uitstekend kunnen conserveren (zie b.v. het boek "Mummies uit het veen" van P. v. Glob). Dit in tegenstelling tot zandgrond, waarin normaal gesproken eerst de zachte delen, zoals het vlees met de huid en dus ook het paardehaar vergaan. Later volgt pas het geraamte. Dat kan afhankelijk van de in de bodem aanwezige hoeveelheid kalk soms wel duizenden jaar bewaard blijven, waarna er slechts een afdruk in de grond (een silhouet) achterblijft. Omdat het hier voornamelijk zandgrond betreft, en van het paard alleen het geraamte werd teruggevonden, zou de huid allang vergaan moeten zijn. Daardoor lijkt me elk verband tussen het kruikje en het geraamte van het paard uitgesloten.

Wiel Luys

Draaksteken in Beesel

Hoe traditioneel het draaksteken in Beesel ook mag zijn, misschien wel even oud is de discussie over de zuiverheid van deze traditie. In een artikel van "Berhenti", gedagtekend 3 februari 1905 en verschenen in De Nieuwe Koerier - Maas- en Roerbode - Provinciale Limburgse Courant, 18e Jrg. No. 21, derde blad d.d. 18 februari 1905, verscheen onderstaand artikel.

Dat Liedeke van den Giftighen Draecke, soo als dat selve eertydts gesongen wirdt tot Bieslo aen die Maese, gelyck sulcks wyt de naer-volghende Dicht is blyckende ende tot dienst van de curieuse Lief hebbbers, hier bygevoeght.

*O Sint Joris wilt dogh keren,
Dat gheen' Viandt ons magh deren,
Hier, off oock wel 't aldermeest,
Als wy geven onsen Geest.*

*Mundus, Daemon atque Caro,
Praemunt lactu nos amaro
Durante exilio.
O Georgi Miles fortis
Adsis nobis die mortis
Firmiter auxilio.*

Alvorens U de Beeselsche drakenshotel aangediend wordt, moet ons eerst eene niet onbelangrijke opmerking uit de pen. Van St. Joris of St. Georgius, martelaar, lezen we:

*Joris, roem der Campioenen,
Wirdt door Smicken, Scorpioenen,
En met Pinnen aengetast:
Maar den Heldt bleef even vast.*

*Georgius moest bij Apolloos Beeltnis gaan,
Om dat te aanbidden; maar 't wierd op syn kondst verbroken:
Dus liet het Heidensch volk, in felle woede ontstoken,
Hem, als een Toveraar, het hoofd van 't ligchaam slaan.*

Een en ander vers geven ons in 't kort terug, wat den grooten Heilige overkomen is. Maar we dienen toch wel te bemerken, dat "schoon de Roomse Catholyke Christenen geenszins twyfelen aan de Marteldood van den H. Georgius, of St. Joris, zo bedroeven zich veelen dat de Historie van dezen Heilig met zo veele onwaarschynlykheden doormengt is en deszelfs Legende veel Febulagtigs in zich bevat; waarom dan ook de H. Paus Gelasius, onder de Apockryphe schriften, welke te lezen hy verboden hadde, wel uitdrukkelijk het Leven en Marteldood van dezen Georgius gestelt heeft."

En al wordt ons nu wel opgedischt, dat in de "seer oude Kercke in Velabro, geleghen op de selve plaetse, daer eertydts gestaen heeft het Palleys van den grootmachtighen Scipio Africanus, bewaert en vereert wordt:

het Hooft van den Christelycken Ridder en grooten Martelaer S. Georgij, ende veel meer andere Heylighe saecken, waer onder oock noch de selve Lancis is, door de welke hy den Draeck verwonnen, de Conincks Dochter gesalveert en de geheele Stadt van swaer perickel verlost heeft",

en al wordt St. Joris gewoonlijk afgebeeld, te paard gezeten, met zijne lans een afzichtelijk monster doorstekend, of gelijk zeker schrijver zegt "daar nu de Schilders gewoon waren, dezen H. Georgius, doorgaans af te beelden, zittende te Paard, met een Lancis in de hand, waarmede hy een Affschuwlyke Draak, welke op het punt stond om een jonge Maagd te verschueren, te keer gaet en vernield", dan dienen we toch ook te weten, en niet uit 't oog te verliezen, dat "sommige Roomsche Catholyke Christenen dit aanmerken als een Zinnebeeld van een Stad, die haar toevlucht door gebeden tot dezen Martelaar neemt, ten einde door syne voorpraak, van den Helschen Draak en andere vervolgingen verlost te worden". Met andere woorden, deze afbeelding wijst niet terug op een bekend feit uit het leven des heiligen, maar

is veeleer eene zinnebeeldige voorstelling van zijn roemvollen en zegevierenden strijd tegen den helschen draak, dien hij door zijne moedige geloofsbelijdenis verwon. Dit vooropgesteld, volge het Liedeke.

Foto: Louis Konickx

Wie Beesel kent, weet ook, hoe diep de Draecke-legende jong en oud in 't hart ligt, en hoe men er aan hecht, en er groot op gaat van tijd tot tijd deze aardig verdichte gebeurtenis, onder een toevloed van duizenden toeschouwers met den grootst mogelijken luister terug te geven. Bij die gelegenheid zingt gansch Beesel een lied, dat ons trouw de sage verhaalt zooals ze hier ter plaatse voorgesteld wordt. Toen in september 1902 dit feest alhier plaats had, maakten eenigen, o.a. mijn vriend P.J., van Beesel geboortig, de bemerking, dat het drakenlied, gedrukt, in de school ingeoefend en allerwege weerklinkend, niet volgens den oorspronkelijken tekst gezongen werd, en haalde tegelijkertijd eenige strophen of coupletten aan, die hem uit zijne prille jeugd nog bijgebleven waren en die wij thans met vele anderen, dank zij de vriendelijkheid en gedienschtigheid van mevr. de wed. Jean Jansen-Janssens, alhier, juist zoo teruggevonden in het volgende origineele en complete gedicht.

*'t Is gebeurt voor onse tyden,
Dat Sint Joris eens quam ryden,
Tot een Stadt, in 't Heydens Landt,
Daer men gheene Christen vandt.*

*By de Stadt, en vast daer tegen,
Was de volle Zee gelegen,
In de welcke (als men leest)
Was een Draek, of giftigh Beest.*

*Desen on-versaeden Draeke,
Quam met op-gespannen Kacke:
Stelden al de Stadt in pyn,
daer by spouden sijn fenyn.*

*Niemandt moeght den Draek verjaghen;
Want hy quam daer alle daeghen,
Aen den oever van de Zee,
Daer hy kreegh een Schaep of twee.*

*Want men moest hem alle daeghen,
Twee de beste Schaepen draghen,
Die men daer rondts-omme vandt,
In de Stadt of op het Landt.*

*En wanneer sy dat niet deden,
Liet hy gheenen Mensch met vreedn,
Maer hy spouwden sulcken stanck,
Dat daer van veel wirde kranck.*

*Al de Schaepen die sy vonden,
Had den Draeck bij naer verslonden,
Houden dogh daerom niet op,
't Kosten mennigh Menschenkop.*

*Want men moest hem dagelycks schicken,
Eenen Mensch om op-te-slicken,
En dat duyde al soo langh,
Dat een ieder een was bangh.*

*Groot en klein, dat quam daer klaghen,
By den Coninck, alle dagen,
Niemandt van hun altegaer,
Wol sigh stellen in 't gevaer.*

*Wel, men sal der om gaen lotten,
Spraek den Coninck zonder spotten,
Dat is mijnen besten raedt,
Om te keeren meerder quaedt.*

*En daer 't lott dan op zal vallen,
Wye 't oock wesen moght van allen,
Sal zich sonder tegenspraeck,
Laeten eeten van den Draeck.*

*Eynd'lyck quam het lott te vallen,
Buyte meningh van hun allen,
Op des Conincks eenigh kindt,
Op syn Dochter seer bemindt.*

*Sulcks ded' den Coninck rouwen,
Om syn Kindt dan te behouwen,
Presenteert jaen als gelijck,
D'Helft van sijn Coninck rijck.*

*Neen, spraek jeder, ghy moet weeten,
Dat van ons het meest sijn geeten,
Daerom moet oock u Godin,
Van den Draeck gegeeten sijn.*

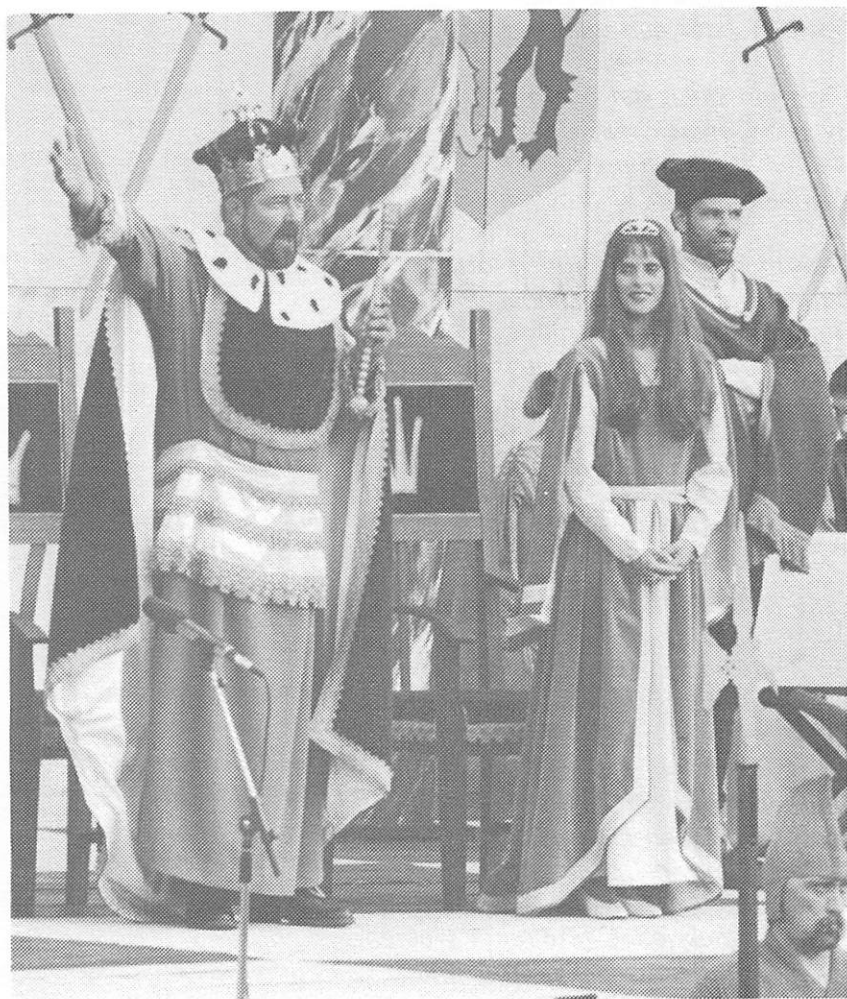

foto: P. Bors

*Kan ick nu dan niet gewinnen?
Ach! wat zal ick dan beginnen,
Moet dan soo mijn eenigh Kindt,
Worden van den Draeck verslindt.*

*Och! ick hoopten in myn leven,
U aan eenen Vorst te geven,
Maer moet u tot mijn verlies,
geven tot een Draecken spies.*

*Eynd'lyck moest de Dochter scheyden,
Daer den vader zeer om schreyden,
Dat hij soo sijn eenigh Pandt,
Geven moest voor 't Vaderlandt.*

*Als sy nu te Zee warts reysen,
En haer on'gluck overpeysen,
Als sy allen oogenblick,
Heeft verwacht den Draecken slick:*

*Quam Sint Joris soet van zeeden,
Met syn Peerdt daer aengereeden,
Sprack die schoone Joffrouw aen,
Vraeghde: wat sy daer deed' staen?*

*Jonck-man, sprack sy: wilt in tyden,
Doch van dese plaetse vlyden,
Want terstondt sal my een Draeck
Grypen tusschen sijnen Kaeck.*

*Joffrouw, west dogh sonder vreese,
Sprack Sint Joris hoogh gepreese,
Seght my eens de rechte saeck,
Wat is dit voor eenen Draeck!*

*Edele Jonck-man ghy moet weten,
Dat den Draeck my op sal eeten,
Daerom gaet dogh hier van dan,
Want my niemandt helpen kan.*

*Joffrouw wilt u niet verschricken,
Dat den Draeck u sal verslicken,
Sprack Sint Joris on-bevreest,
Ick en schroom niet voor dat Beest.*

*Laet het vyer, en vlam uyt-spouwen,
Wilt maer vast op my betrouwen,
Ick salt 't gaen in Jesus naem,
Maeken als een Lam soo taem.*

*Als sy nu soo discurreerden,
Ende sigh ter Zee warts keerden,
Quam dat booze Helsch gespuys,
Uyt de Zee met groot gedruys.*

*Maer Sint Joris door Godts seggen,
Gaet den Draeck kloeck-moedigh tegen,
Die denselven haestigh staeck,
Met sijn Lancis door den Kaeck.*

*Alsoo was dees' Joffrouw bleven,
Onbeschadight, en in 't leven,
Daerom wirdt sy Catholijck,
En het gansche Coninckrijck.*

Voor verdere achtergronden over het draaksteken zie o.a. Frans Geerlings: Draaksteken te Beesel: Hoe het was en wat er overbleef. In: Maas- en Swalmdal 8 (1988), blz. 17-47.

Loe Giesen